

הטיפול בהתפשטות מיני חי וצומח פולשים יעלה מיליארדים מדי שנה

כך עולה מדו"ח שגובש עבור המשרד להגנת הסביבה שהעריך את העלות הכלכלית של הימצאות נוכחות מינים פולשים

צפיר רינת 23.02.2014 06:58

התפשטות מינים פולשים של צומח וחי לאזורים נרחבים בישראל תגרום נזקים בהיקף של יותר ממיליארד שקלים בשנה. כך קובע דו"ח שגובש עבור המשרד להגנת הסביבה, במטרה להעריך את העלות הכלכלית של הימצאות נוכחות מינים פולשים.

הערכת הנזקים נערכה עבור אגף תקינה וכלכלה במשרד להגנת הסביבה על ידי חברת "צנובר", העוסקת בייעוץ כלכלי. הדו"ח שהגישה החברה כלל ניתוח השפעות של חמישה מינים, ובהם החוטית הנודדת (המדוזה הנפוצה בחופי ישראל), נמלת האש, העורב ההודי, הצפרדע הרפואית והצמח אמברוסיה. הנזק הכלכלי מהווה הערכת חסר משמעותית, כיוון שבישראל קיימים עוד מינים רבים של פולשים, וחלקם גורם נזקים רבים.

המינים שנבחנו בדו"ח נמצאים במצב שונה של התפשטות. כך למשל, האמברוסיה ונמלת האש נמצאות בשלבי התפשטות מתקדמים והעורב ההודי נמצא באזור אילת. מנגד, התפשטותה של הצפרדע הרפואית לטבע נמנעה עד עתה. עלות הטיפול הכוללת במינים אלה כיום נאמדת ב-44 מליון שקלים מדי שנה, אולם אם יוסיפו להתפשט - העלות תהיה גבוהה בהרבה ותגיע להיקף של 1.2 מיליארד שקלים.

עוד מוערך בדו"ח כי עיקר הנזקים יהיו כתוצאה מהתפשטות נמלת האש. המין, שמקורו בדרום אמריקה, הגיע לישראל במשלוח עצים מברזיל לפני כעשור. הוא החל להתפשט וכיום נפוץ ב-116 ישובים. חוקרים מעריכים שהוא יתפשט לכל האזורים מקרית גת וצפונה. בין היתר, גורמת נמלת האש לעקיצות מכאיבות ואף לתגובה אלרגית. כמו כן, היא גורם המין נזקים כבדים למשתלות ודוחק מינים מקומיים של נמלים, עכבישים וחיפושיות. עלות הטיפול בפלישתה עומד כיום על 28 מליון שקלים. עיקר ההוצאה הוא משימוש בחומרי הדברה. אם תהיה התפשטות מלאה של מין זה העלות למשק עלולה להגיע למיליארד שקלים. זאת כתוצאה מהעלות הכבדה של טיפול בנמלה במשקי בית וכן מפגיעה ביצוא ממשתלות שיהיו נגועות בפולש זה.

האמברוסיה הוא מין של עשב שהגיע ככל הנראה מארצות הברית במשלוח חקלאי שהיה מיועד לאזור העיר שכם. משם החל העשב להתפשט לנחל שכם ולאחר מכן לנחל אלכסנדר ולמוקדים נוספים. המין דוחק גידולים חקלאיים ומינים מקומיים של צמחי בר, ומוגדר כצמח אלרגני. לדברי הן פרחי, מרשות ניקוז ונחלים שרון, התפשטות הצמח מאלצת את הרשות לבצע פעולות יקרות של ריסוס כדי למנוע את התפשטותו. ההערכה היא שהעלות השנתית של התפשטות מלאה של מין זה תהיה 35 מליון שקלים. חלק ניכר מהעלות תיגרם בשל אובדן ימי עבודה של אנשים שסבלו מאלרגיות.

הדו"ח הוסיף והתייחס לחוטית הנודדת, שהתפשטותה היא בלתי-הפיכה. מדוזה זו תמשיך להגיע לחופי ישראל ולדברי החוקרים, כל שנותר הוא להתמודד בדרך הטובה ביותר עם הנזקים, הנאמדים כיום ב-30 מליון שקלים בשנה - מתוכם 22 מליון שקלים, שמשקיע הציבור בקרמים המיועדים לסייע בהתמודדות עם צריבת המדוזה.

"יש מקרים שבהם לא נוכל לסלק באופן מוחלט מינים פולשים", ציין ד"ר ישעיהו בר-אור, סמנכ"ל במשרד להגנת הסביבה. "לכן נצטרך לפעול כדי להכיל אותם באזורים מסוימים. כך למשל, האמברוסיה שאנחנו פועלים לכך שהיא לא תתפשט אל מעבר לאזור עמק חפר". ד"ר בר-אור הוסיף ואמר כי "דרוש שיפור במניעת כניסת מינים חדשים. כיום אין כמעט פעילות הסברה וחינוך לציבור ואנשים לא יודעים את ההשלכות הבעייתיות של הבאת מיני צמחים או בעלי חיים זרים לישראל". עורכי המחקר מציעים להגביר את שיתוף הפעולה בין משרדי הממשלה השונים הפועלים למניעת כניסת מינים זרים. כמו כן, לדבריהם, יש להגביר את הסיוע לרשויות מקומיות שעליהן מוטלת האחריות לטפל במינים שכבר התפשטו. עוד מציעים החוקרים להקים צוות חירום בין-משרדי, שיוכל לפעול במקרה שיתעורר צורך בביצוע פעילות הדברה מיידית, כדי למנוע התבססות של מין פולש חדש.